

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS**Asemapäällikönkatu 14, PL 36****00521 Helsinki**

ASIA: Lausunto / mielipide YTV:n Ämmässuon kaatopaikan laajennuksen ja pilaantuneiden maiden käsittelyn ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Dnro 0100R0007-53.

LAUSUNNON / MIELIPITEEN ESITTÄJÄT:

Kolmperän Asukasyhdistys ry.
pj. Arja Alho

Espoo

Espoonkartanon Omakotiyhdistys ry.- Esbogårds Egnahemsförening rf.
pj. Aaro Harju

Espoo

Nuuksion Omakotiyhdistys ry.
pj. Tuula Jaakkola

Espoo

Nuukσιο Seura ry.
pj. Hannele Kerola

Espoo

Nuuksion Työväenyhdistys ry.
pj. Timo Rauhanen

Espoo

Pohjois-Kirkkonummi yhdistys ry
pj. Jan Broman

Lapinkylä

Espoon Ympäristöyhdistys ry.
pj. Kyösti Kolehmainen

Espoo

Kirkkonummen Ympäristöyhdistys ry.
pj. Jussi Pesola

Luoma

Mankinjoki-Gumbölejoen vesiensuojeluyhdistys rekisteröitäväksi jätetty
pj. Carl Axel Ehrnrooth
Myllärintie 33
02820 Espoo

Kanta-Espoo alueneuvottelukunta
pj. Kaisa Lantola
Kaivomestarinkatu 8 A 7
02770 Espoo

MIELIPIIDE / LAUSUNTO ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Yleisesti ottaen katsomme, ettei Suunnittelukeskus Oy:n laatima ympäristövaikutusten arviointiselostus anna laajuudestaan huolimatta oikeaa ja riittävää tietoa niistä haitallisista vaikutuksista, joita hanke ympäröivälle asutukselle ja luonnolle aiheuttaa. Erityisen puutteellisena selostusta on pidettävä vesistö päästöjen ja alueella jo olevien ja sinne suunniteltujen hankkeiden yhteisvaikutusten arvioimisen kannalta. Jos ympäristövaikutusten arvioinnissa ei riittävästi oteta huomioon alueen tämän hetkisiä ja todennäköisesti tulevia olosuhteita, ei vaikutuksen kohteina oleville asukkaille ole esitetty riittäviä tietoja heidän olosuhteisiinsa liittyvistä ympäristövaikutusten muutoksista. Esitämme seuraavassa selostuksessa havaitut karkeimmat puutteet, jotka osoittavat, ettei selostusta ole laadittu YVAL:n mukaisesti.

1 VAIHTOEHTOJEN VERTAILU

YVAA:n 12.1 §:n mukaan arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin hankkeen totuttamisvaihtoehdot. Selostuksessa on myös esitettävä tarpeellisessa määrin selvitys vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista (12.5 §). Ympäristöministeriön julkaisussa 391 (s. 8) ympäristövaikutusten arvioinnissa suoritettavan vaihtoehtojen vertailujen tarkoituksena todetaan olevan vastata kysymykseen vaihtoehtojen paremmuudesta ja luoda perusteet sen arvioimiseksi onko hankkeen toteuttaminen perusteltua vai ei. Vertailussa tulisi kuvata eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja sekä perustella vaihtoehtojen paremmuus- tai edullisuusjärjestyksiä eri näkökulmista. Nyt tarkasteltavana olevan hankkeen YVA-menettelyssä tehty vaihtoehtojen vertailua voidaan pitää jäljempänä esitetyn perustein täysin riittämättömänä.

Uudenmaan ympäristökeskus (UYK) toteaa YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa (Dnro 0100R0007-53) hankkeen merkittävänä puutteena olevan suunniteltujen hankkeiden konkreettisen sijoitusvaihtoehtojen puuttumisen. Ympäristöministeriö (YM) yhtyi lausunnossaan (1.12.2000, Dnro 19/42/2000) Uudenmaan ympäristökeskuksen kantaan ja totesi, että vaihtoehtotarkastelua on täsmennettävä YVA-menettelyssä. YM toteaa, että YVAA:n 11 § ja 12 §:ssä mainitulla toteuttamisvaihtoehdoilla tarkoitetaan sekä sijoituspaikkaa koskevia vaihtoehtoja, että erilaisia teknisiä vaihtoehtoja hankkeen toteuttamiseksi. Mikäli tosiasiallisia yksilöitävissä olevia sijoituspaikka- tai teknisiä vaihtoehtoja ei ole, on hankkeesta vastaavan kuitenkin perusteltava tekemänsä valinnat.

Uudenmaan ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön lausunnoissa annetuista huomautuksista huolimatta hankkeen toteuttaja ei ole suorittanut vertailua selostusvaiheessaan. Arviointiselostuksessa käsitellään saastuneiden maiden käsittelyn, lievästi likaantuneiden maiden välivarastointikentän ja kaatopaikan laajennusalueen toteuttamisvaihtoehtoja s. 52-56. Vaihtoehtoina esitetään hankkeiden totuttamatta jättämistä tai toteuttamista suunnitellulla tavalla. Pilaantuneiden

maiden käsittelyn osalta käsitellään lisäksi teknisesti yhtä vaihtoehtoista toteuttamistapaa. Selostuksessa ei kuitenkaan suoriteta varsinaista sijoituspaikkavaihtoehtojen vertailua tai perustella miksi vertailua ei ole suoritettu.

Pilaantuneiden maa-alueiden käsittelymahdollisuuksista todetaan s. 32, että YTV on suunnitellut käsittelyalueen rakentamista Seutulan vanhan kaatopaikan alueelle, mutta hankkeesta on luovuttu ja se on johtanut tarpeeseen saada korvaava sijoitusalue käyttöön. Edelleen s. 67 todetaan, että Uudenmaan liiton ja muiden tahojen yhteistyönä on parhaillaan tekeillä selvitys mm. pilaantuneiden maa-alueiden käsittelypaikoista. Selostuksen mukaan *“Selvityksestä käytettävissä olevien tietojen perusteella sopivien alueiden löytäminen em. tarkoituksiin on osoittautumassa erittäin hankalaksi.”* Selostuksessa ei perustella miksi käsittelyalueen sijoittamisesta Seutulaan on luovuttu eikä vertailla vaihtoehtojen arvioituja ympäristövaikutuksia. Epämääräistä viittaamista keskeneräiseen selvitykseen ei voida pitää riittävänä perusteluna vertailun suorittamatta jättämiselle.

Vaihtoehtojen vertailusta todetaan lisäksi s. 140 seuraavaa: *“hankkeen toteuttamatta jättäminen lisäisi paineita rakentaa käsittelyalue jonnekin muualle, joka sijoituspaikka ei välttämättä olisi yhtä hyvä kuin suunniteltu toteuttaminen Ämmässuon alueelle...”* Jo selostuksen sanamuoto osoittaa, että selostus on laadittu puolueettomalle selvitykselle epäsovinnalla tavalla (subjektiivisesti) ja siinä tuodaan esiin vain Ämmässuon etuja. Vertailussa olisi tullut tuoda esiin myös vaihtoehtojen edut ja haitat, joiden perusteella ne voidaan asettaa paremmuusjärjestykseen.

Lievästi pilaantuneiden maiden väliavarastoinnin osalta selostuksessa s. 84 todetaan, että mahdollisuudet näiden toimittamiseen pääkaupunkiseudun ulkopuolisille kaatopaikoille ovat vähäiset. Selostuksen mukaan *“Myöskään erillisen kaatopaikan perustaminen lievästi pilaantuneille maille ei ole kovinkaan realistinen vaihtoehto.”* Vaihtoehtojen poissulkemista ei ole mitenkään perusteltu esim. ympäristövaikutuksilla. Näkemysten perustelematta jättäminen viittaa siihen, ettei objektiivista vertailua ole suoritettu.

Myös kaatopaikkatoimintojen sijoituspaikkavaihtoehtojen tarkastelu on sivuutettu täysin. Vaihtoehtojen tarkastelusta todetaan s. 101 seuraavaa: *“Kokonaan uuden kaatopaikan sijoittamiseen pääkaupunkiseudulle ei ole lukuisten selvitysten mukaan edellytyksiä.”* Vertailun suorittamatta jättäminen perustellaan viittaamalla epämääräisesti lukuisiin selvityksiin, joiden lähdetietoja ei mainita. Edelleen selostuksessa katsotaan, ettei pääkaupunkiseudun kaatopaikan sijoittaminen seudun ulkopuolelle ole realistinen vaihtoehto ja todetaan, ettei kokonaan uusi kaatopaikka ole aikataulullisesti mahdollinen.

Mahdollisesti toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, esim. kaatopaikkatoimintojen jakamista pääkaupunkiseudulla eri paikkoihin ei tarkastella. Selostuksessa esitetään yksipuolisesti niitä argumentteja, jotka tukevat hankkeen toteuttajan suunnitelmia, eikä vaihtoehtojen ratkaisujen ympäristövaikutuksia tarkastella lainkaan. Vaihtoehtojen YVA-lain mukaisen tarkastelun sivuaminen olemattomilla perusteluilla viittaa siihen, ettei hankkeen toteuttaja ole edes halunnut suorittaa todellista vaihtoehtojen vertailua, eikä mahdollisia sijoituspaikkavaihtoehtoja ole edes tutkittu. On perusteltua olettaa, että vaihtoehtojen objektiivinen tarkastelu voisi johtaa siihen, että toiminnoille löydettäisiin teknisesti, taloudellisesti sekä ympäristövaikutuksiltaan toteuttamiskelpoisempia sijoituspaikkavaihtoehtoja.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että vaihtoehtojen tavoitteellinen valinta antaa ympäristövaikutusten arvioinnista juuri sellaisia tuloksia kuin hankkeesta vastaava haluaa. Kun selostuksessa ei punnita suunniteltujen Ämmässuon

sijoitusvaihtoehtojen YVAL:n 1 §:n mukaisia ympäristövaikutuksia minkään vaihtoehtoisen sijoituspaikan kanssa, ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu laissa tarkoitetulla tavalla.

2 SUUNNITELLUSTA HANKKEESTA AIHEUTUVIEN PÄÄSTÖJEN RIITTÄVÄ ARVIOINTI

2.1 PÄÄSTÖJEN YHTEISVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (85/337/ETY, muutettu direktiivillä 97/11/EY, jälj. YVA-direktiivi) annetun Neuvoston direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan tutkittaessa hankkeita tapauskohtaisesti liitteessä III vahvistetut kyseistä hanketta koskevat olennaiset arviointiperusteet on otettava huomioon. Liitteen III 1 kohdan mukaan *“hankkeiden ominaisuuksia on arvioitava ottaen huomioon erityisesti hankkeen koko, yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa,...”*. Direktiivin mukainen säännös on myös sisällytetty muutettuun asetukseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä, sen 7 §:ään. Lisäksi saman asetuksen 11.1 §:n mukaan arviointiohjelmissa on esitettävä tarpeellisessa määrin tiedot hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin. Edelleen asetuksen 12 §:n mukaan arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin 11 §:ssä tarkoitetut tiedot tarkastettuina. Vaikka edellä mainittu YVAA 7 § ei varsinaisesti ohjaakaan YVA-selostuksen sisältöä, edellyttää se kuitenkin selkeästi yhteisvaikutusten arviointia siten, että alueelle sijoittuvista pienemmistäkin hankkeista on tehtävä oma arviointinsa, ellei yhteisvaikutuksia arvioida muiden selostusten yhteydessä.

Lisäksi YVA-lain esityöt viittaavat selkeästi siihen, ettei ympäristövaikutusten arvioinnilla tarkoiteta laissa pelkästään yksittäisen hankkeiden vaikutusten tarkastelua vaan määritelmällä tarkoitetaan kokonaisvaltaista arviointia. Hallituksen esityksen (HE 182/1999) mukaan *“Uusi määritelmä korostaa laajaa ympäristövaikutuskäsittelyä, eri tekijöiden välisten yhteyksien tarkastelua ja edistää kokonaiskuvan muodostamista arvioitavista vaikutuksista.”*

Uudenmaan ympäristökeskus toteaa hankkeen YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa (0100R0007-53), että hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä olisi perusteltua tarkastella kaikkien hankkeiden ympäristövaikutusten yhteistä merkitystä ja erityisesti kaatopaikan laajennuksen sekä pilaantuneiden maiden käsittelyn ja välivarastoinnin osuutta kokonaisuudessa.

UYK on ottanut yhteisvaikutusten arvioimisen esille myös alueelle suunnitellun rakennusjätteen käsittelylaitoksen YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossa (Dnro 0100R0006-53). Lausunnossa ympäristökeskus katsoo, että arvio päästöjen yhteisvaikutuksista on oltava käytettävissä ennen kuin uudelle hankkeelle voidaan myöntää lupaa. Yhteisvaikutuksen arvioinnin toteuttamisesta todetaan seuraavaa: *“Hankkeiden aikataulullisten syiden ja yhteysviranomaista sitovien lainsäädännöllisten (YVAA 16 §) seikkojen perusteella ympäristökeskus katsoo kohtuulliseksi, että yhteisvaikutusten arviointi voidaan suorittaa Ämmässuon kaatopaikan YVA-menettelyn yhteydessä.”*

Kokonaisvaltaista arviointia on vaatinut myös Espoon kaupunginhallitus, joka edellytti kokouksessaan 13.3.2001 § 21, että sille tuodaan kokonaisselvitys Ämmässuon alueen kaikista toiminnoista ja suunnitelmista ennen seuraavien hankkeiden käsittelyä. Edelleen Espoon Kokoomuksen aluejärjestö on julkilausumassaan (7.3.2001) katsonut, ettei Ämmässuon alueelle tulisi sijoittaa uusia toimintoja ennen kuin aiheutuneet ympäristöhaitat on selvitetty ja poistettu. Kokoomus esitti, että alueen nykytilanne tutkitaan teettämällä riskien kartoitus, joka kattaa kaikki toiminnot. Aluejärjestö totesi myös, että

ympäristöviranomaiset joutuvat myöntämään yksittäisille toimintoille ympäristöluvat, jos ne eivät ole lain vastaisia ja piti ongelmana, ettei toimintojen yhteisvaikutusta ympäristön tilaan arvioida päätöksiä tehtäessä.

YVA-lainsäädännön lisäksi myös ympäristönsuojelulaki edellyttää yhteisvaikutusten arviointia. Kun ympäristönsuojelulain 42 §:n mukaisen luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei hanke yksin tai yhdessä muiden toimintojen kanssa aiheuta terveyshaittaa, naapuruussuhdelaissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta tai muuta lainkohdassa tarkoitettua seurausta, alueen kokonaiskuormitus on arvioitava lupaharkinnassa. Alueella toimivien ja sinne suunnitteilla olevien hankkeiden yhteisvaikutukset tulisi siten tunnistaa, jotta voitaisiin päättää minkälaisilla lupamääräyksillä ympäristöluvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät.

Nyt käsiteltävänä olevassa selostuksessa on kartoitettu alueella toimivat ja suunnitteilla olevat hankkeet kattavasti, mikä luo sinänsä hyvän lähtökohdan kokonaisympäristöhaitan arvioimiseksi. Selostuksessa tyydytään kuitenkin lähinnä vain listaamaan hankkeet ja mahdolliset ympäristövaikutukset eikä tämän perusteella ole hahmotettavissa alueen tosiasiallista, kokonaiskuormituksesta aiheutuvaa ympäristöongelmaa. Selostuksessa ei ole tehty aineellista kartoitusta alueen kokonaisvesistö-, pöly- ja melupäästöistä, mikä olisi välttämätöntä hankkeiden lupien myöntämisedellytysten arvioimiseksi.

Selostuksessa on tosin hyödynnetty alueella aiemmin tehtyjä selvityksiä mutta nämä ovat täysin riittämättömiä luotettavan yhteisvaikutusten arvioinnin tekemiseksi. Uudenmaan ympäristökeskuksen lausunnossa (14.5.2001, Dnro 0199R0004-53) alueen hankkeiden yhteisvaikutuksista todetaan seuraavaa: *“Yhteisvaikutusten arviointia on vaikeuttanut tietojen puuttuminen Ämmässuo-Kulmakorpi-alueen liikennemääristä, kokonaismelusta, ilman pölymääristä ja vesistön kokonaiskuormituksesta.”* Ympäristökeskus toteaa lausunnossa, että se on edellyttänyt hankkeiden yhteisvaikutusten selvittämistä kaatopaikan laajennuksen YVA-menettelyssä.

Myös rakennusjätteen käsittelylaitoksen YVA-selostuksesta (15.3.2001) annetussa lausunnossa todetaan yhteisvaikutusten arviointiin liittyvä ongelma. Ympäristökeskuksen mukaan *“Arviointia hankaloittaa alueen ympäristön tilaa koskevien tietojen puutteellisuus. Tällaisia ovat esimerkiksi täsmälliset, mittaustuloksiin perustuvat ilman laatua, kuten leijumaa koskevat tiedot ja kattavat melua koskevat tiedot.”*

YVA-selostuksen yhteydessä olisi tullut tehdä ympäristökeskuksen mainitsemat puuttuvat melu- ja pölyselvitykset, jotta alueen hankkeiden tämän hetkistä ja tulevia yhteisvaikutuksia olisi voitu luotettavasti arvioida. Nyt arviot on tehty täysin riittämättömin perustein.

Alueen nykyisestä ilman laadusta todetaan selostuksessa (s. 77) seuraavaa: *“Pääkaupunkiseudun ilmanlaadun seurantatulosten (YTV, 1999) ja alueen päästölähteiden perusteella arvioituna on todennäköistä, että Ämmässuon lähialueilla hiukkas- ja rikkipitoisuudet eivät ylitä terveydellisin perustein annettuja ilmanlaadun ohjearvoja”* On merkittävää, että selostuksessa tehdään selkeä arvio nykyisistä ilmapäästöistä, vaikka alueella ei ole tehty ilmanlaatu tutkimuksia eikä selostuksessa ole käsitelty hankkeiden ilmapäästöjä määrällisesti. Selostuksen laatijalla ei ole ollut riittäviä tietoja sen arvioimiseksi onko ohjearvojen ylittyminen todennäköistä.

Alueen hankkeiden yhteisvaikutuksista todetaan selostuksen s. 136 seuraavaa: *“Ämmässuon alueen monet olemassa olevat ja suunnitellut hankkeet muodostavat kokonaisuuden, jonka vaikutukset ympäristöön ovat huomattavat. Tässä YVA-*

menettelyssä käsiteltävät hankkeet ovat osa kokonaisuutta ja lisäävät alueen ympäristökuormitusta. Niiden osuus kokonaisuudesta ei kuitenkaan ole ratkaiseva.“

Taulukossa 21. puolestaan todetaan hankkeiden yhteisvaikutusten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen olevan suuret ja ajoittain merkittävät, mutta selostuksessa käsiteltävien hankkeiden osuutta ei kuitenkaan pidetä ratkaisevana. Myös ilmapäästöjen (haju- pöly-, mikrobi-, hiilivety- ja ammoniakkipäästöt) todetaan olevan alueella ajoittain merkittäviä, mutta näiden hankkeiden osuutta ei pidetä ratkaisevana. Rakennusvaiheiden päästöjen todetaan olevan mittavia ja aiheuttavan merkittävää haittaa ympäristöön.

Selostuksessa on ilmeisen tarkoituksellisesti jätetty julkilausumatta, ettei muidenkaan Ämmässuo-Kulmakorpi -alueella olevien yksittäisten hankkeiden osuus kokonaisuudesta ole ratkaiseva. Selostuksen yhteisvaikutuksia käsittelevässä kohdassa on systemaattisesti pyritty välttämään alueen ympäristöongelman ydinkysymys lukuisten hankkeiden yhteisvaikutuksista vähättelmällä oman hankkeen osuutta. Alueen tosiasiallista ympäristöongelmaa ja sen hallitsemiseksi tarvittavia toimenpiteitä ei ole vielä kartoitettu.

Ottaen huomioon, että terveydellisin perustein annettujen meluohjearvojen on havaittu ylittyvän alueella paikoin jo nyt ja että myös nykyiset pölypäästöt voivat aiheuttaa immissiosietokynnyksen ylittymisen, kvalitatiivista selvitystä alueella olevien ja sinne suunniteltujen hankkeiden päästövaikutuksista ei voida pitää riittävänä. Uusien hankkeiden ympäristövaikutuksia ja luvan myöntämisedellytyksiä ei voida arvioida YVA-laissa ja YSL:ssä tarkoitettulla tavalla ennen kuin ympäristökeskuksen lausunnossa mainitut *“täsmälliset, mittaustuloksiin perustuvat ilman laatua, kuten leijumaa koskevat tiedot ja kattavat melua koskevat tiedot“* on selvitetty. (Vesistöjä käsittelemme jäljempänä)

3 VESISTÖPÄÄSTÖT

3.1 Kaatopaikan vesistöjä koskevien päästöjen merkitys alapuolisen vesistön tilan kannalta

Kaatopaikan aikaisemmin aiheuttamien vesistöjä koskevien päästöjen arviointi ja nykyisten päästöjen ehkäiseminen on välttämätöntä ennen kuin alueelle voidaan sijoittaa uusia vesistöjä koskevia hankkeita. Tarkastelemme seuraavassa kaatopaikan jo aiheuttamia vesistöjä koskevia päästöjä ja niiden ympäristövaikutuksia.

Kaatopaikka-alueen pintavesien pääasiallinen purkureitti on oja pitkin eteläsuuntaan Loojärveen ja edelleen Mankinjokea pitkin Espoonlahteen. Selostuksessa s. 18-19 Loojärvestä todetaan mm. seuraavaa: *“Loojärvi on erittäin rehevä ... Päällisveden pH on kesäisin ollut ajoittain korkea (9,1:een saakka), mikä osaltaan viittaa rehevyyteen ja suureen planktonlevätuotantoon ... Kesän kerrostuneisuuskausina happitilanne on ollut syvyydessä 3 m (n. 0,5 m pohjan yläpuolella) huono ja välittömästi pohjan yläpuolella vesi on ollut ajoittain täysin hapetonta. Vedessä on todettu jonkin verran suolistoperäisiä bakteereja, jotka viittaavat haja-asutuksen jätevesien ja/tai kaatopaikan aiheuttamaan kuormitukseen. Loojärvelle ei tiettävästi ole tehty kuormitus selvitystä, jossa kuormituksen osatekijöiden suhdetta olisi arvioitu.“*

Edelleen selostuksessa s. 19-21 todetaan, että kaatopaikan alueelta Loojärveen lähteissä ojissa on havaittu kaatopaikkaan viittaavia kuormitusvaikutuksia (Korkeat typpi- ja kloridipitoisuudet sekä sähkönjohtokyky). Tämän johdosta kaatopaikan

kalvon alapuoliset vedet on johdettu tammikuusta 2001 alkaen viemäriin. Myös kaatopaikan kalvon alapuolisen pisteen KA1 kautta virtaavat pohjavedet on veden laadun huonontumisen vuoksi johdettu viemäriin tammikuusta 2001 alkaen. Kalvon alapuolisten vesien pitoisuuksien nousun todetaan s. 21 johtuvan lähinnä Ison Ämmässuon maanlajitusalueelta kalvon alapuolelle kulkeutuvasti vesistä.

Kaatopaikan suunnalta pintavesitarkkailupisteen P8 kautta tuleva vaikutus on näkynyt selostuksen mukaan mm. kohonneena sähkönjohtokykyä ja kloridi-, kokonaistyyppi- ja ammoniumtyppipitoisuutena. Loojärveen laskevalla ojapisteellä P6 kokonaistyyppipitoisuuden todetaan puolestaan olleen varsin korkea ja kohonneen edelleen vuosina 1999-2000.

Selostuksessa kaatopaikan aiheuttamasta kuormituksesta annetaan oikean suuntainen kuva mutta tiedot ovat huomattavan puutteellisia eikä jo aiheutunutta vahinkoa ja kuormituksen merkityksellisyyttä käsitellä lainkaan. On merkillistä, että selostuksessa todetaan, ettei Loojärvestä ole tehty kuormitusselvitystä, jossa kuormituksen osatekijöiden suhdetta olisi arvioitu, vaikka hankkeen toteuttaja on itse aiemmin (1999) teettänyt Vesihydro Oy:llä selvityksen kaatopaikan aiheuttamasta kuormitusosuudesta. Myös Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n on tehnyt Loojärvestä vesistötutkimuksen (28.2.2001), jossa kartoitetaan järveen laskevien purojen ainepitoisuuksia ja ainetaseita.

Kaatopaikan pitäjän teettämän selvityksen (Vesihydro 1999) mukaan kaatopaikan osuus järven rehevöitymistä aiheuttavasta typpikuormituksesta oli v. 1999 17,4 %. Kaatopaikan suunnasta tulevien salaojavesien aiheuttaman kuormituslisän Loojärveen todettiin olevan tyypin osalta huomattavaa suuruusluokkaa ja salaojavesien katsottiin voivan aiheuttaa haittavaikutuksia happitilanteen heikkenemisen seurauksena. Loojärven kannalta pidettiin kriittisenä fosforikuormituksen kasvua vuoden 1999 tilanteesta ja salaojavesien typpikuormituksen kasvua yli 30 %:iin taustakuormituksesta.

Tilaamamme Vesi-Ekon selvitys Loojärven tilan kehittymisestä (liitteessä 1) osoittaa Vesihydron skenaarion kaatopaikan typpikuormituksen vaikutuksista toteutuneen Loojärvestä. Vuonna 2000 kaatopaikan suunnasta tuleva typpikuormitus kasvoi entisestään. Vesi-Ekon (s. 4) mukaan kaatopaikan reuna-alueilta tarkkailupisteiden P4 ja P6 kautta Loojärveen päätyvä typpikuormitus v. 2000 oli 33 % kaikista ulkoisista typpikuormituksesta. Loojärven happitilanteen merkittävän huonontuminen on aiheutunut kaatopaikan suunnasta tulevasta suotovesistä. Vesi-Eko toteaa (s. 2) Loojärven happitilanteen kehittymisestä seuraavaa: *“Erityisesti on huomattava, että ennen kaatopaikkatoimintaa Loojärven alusvedessä oli happea välttävästi, mutta nykyään alusvesi on hapetonta.”* Huono happitilanne ylläpitää ja huonontaa järven rehevyyttä.

Kaatopaikkavesien vaikutus Loojärven sisäiseen fosforikuormitukseen on merkittävä. Vesiekon (s. 4) mukaan Loojärven kaikkinaisen kuormittaminen on johtanut siihen, että nykyään kesä-elokuussa sisäisen fosforikuormituksen osuus yhteiskuormituksesta on huomattavaa suuruusluokkaa, jopa 90 %. Vesiekon (s.4) mukaan kaatopaikka vaikuttaa vääjäämättä Loojärven happilouheen ja pohjan hapettomuuden kautta lisää Loojärven sisäistä fosforikuormitusta. Vesi-Eko toteaa (lausunnon s. 6) kaatopaikan olevan merkittävä rehevöitymisen aiheuttaja.

Länsi-Uudenmaan Vesi ja ympäristö ry:n (2001) tekemässä selvityksessä todetaan Ämmässuon läjitysalueiden suunnasta Loojärveen laskevan puron kokonaiskuormituksen olevan lähes kaikilta tekijöiltään suurempi kuin puron virtaamaosuus Loojärven kautta kulkevasta kokonaisvirtaamasta. Erityisesti Ämmässuonpurosta todetaan tulevan Loojärveen ravinteita ja muita kaatopaikkatoiminnan indikaattoreita, kuten kloridia, sulfaattia ja ammoniakkityppeä. Myös Espoon

ympäristölautakunta on aiemmin havainnut puron sisältävän väkeviä kaatopaikkavesiä. Lautakunnan pöytäkirjassa (13.12.2000, listan asianro 6) todetaan kaatopaikan kalvon alapuolisista, Ämmäsuon puroon päätyvistä vesistä seuraavaa: *“Koska kalvon alapuolinen vesi poikkeaa joiltakin ominaisuuksiltaan erittäin paljon luontaisista purovesistä ja vesi on ominaisuuksiltaan pikemminkin jätevesien kaltaista, tulisi harkita, onko sen johtaminen vesistöön ilman lupaa ympäristönsuojelulain 28 § 2 mom. perusteella kielletty.”*

Selostuksessa on puolueettomalle selvitykselle sopimattomalla tavalla jätetty julkilausumatta tutkimustulokset, jotka osoittavat, että kaatopaikka on alapuolisen vesistön merkittävä pistekuormittaja. Kaatopaikan aiheuttamia vesistönpäästöjä käsittelemme yksityiskohtaisesti muistutuksessa kaatopaikan lupahakemuksesta. (liitteessä 2)

3.2 Kaatopaikan laajennusalueen ja pilaantuneiden alueiden käsittely- ja välivarastointialueiden vesistönpäästöt

Ennen jätteiden tulevan läjityksen vesistönpäästöjen arviointia on syytä huomioda, että kaatopaikan laajennustyömaa on jo vuosia aiheuttanut päästöjä vesistöön. Laajennusalueen eteläpuolisissa Loojärveen laskevissa puroissa on havaittu korkeita typpipitoisuuksia. Pisteiden P6 kokonaistyyppiarvot ovat olleet vuosina 1991-2000 jatkuvasti korkeat (korkeimmillaan 37500 ug/l). Laajennusalueen vedenlaadun heikkenemisen on velvoitetarkkailuissa katsottu johtuvan laajennusalueen räjäytystöistä. (laajennusalueen louhinta aloitettiin v. 1991)

Uudenmaan ympäristökeskus katsoi lausunnossaan (Dnro 0100R0007-53) kaatopaikan laajennusalueen louhinnan ja pohjatöiden olevan ympäristövaikutuksiltaan olennaisia toimenpiteitä, joita ennen olisi tullut suorittaa ympäristövaikutusten arviointi. UYK toteaa, ettei laajennuksen suunnittelu ja toteutus vastaa täysin lainsäädännössä tarkoitettua tilannetta.

Nyt tarkasteltavassa selostuksessa (s. 62) todetaan, että suojaustoimenpiteistä johtuen hankkeiden alueilta voi päästä maaperään ja pohjaveteen pilaantumista aiheuttavia aineita ainoastaan häiriötilanteissa. Pintavedet purkautuvat kaikilta hankealueilta Loojärveen ja siitä edelleen Mankinjokea pitkin Espoonlahteen.

Pilaantuneiden maa-alueiden käsittelystä todetaan (s. 74 - 75) tulevan jätevesiä, jotka johdetaan esikäsittelyn kautta tasausaltaaseen ja edelleen viemäritähtäviksi. Kenttäalueen sadevedet johdetaan erilliseen tasaus- ja tarkkailualtaaseen ja johdetaan tarvittaessa viemäriin. Poikkeustilanteessa, esim. viemäriin häiriötilanteessa, kentän valumavesiä voidaan selostuksen mukaan joutua johtamaan vesistöön. Käsittelykentän vedet virtaavat kaatopaikka-alueen kaakkoispuolella sijaitsevan Slätmossen-suon kautta Loojärveen. Mahdollisesta häiriötilanteesta johtuvan haitat arvioidaan pieniksi, koska päästö on selostuksen mukaan todennäköisesti lyhytaikainen, käsittelyssä muodostuva varsinainen jätevesimäärä pieni ja kentän sadevedet puhtaita.

Myöskään lievästi pilaantuneiden maa-alueiden välivarastokentällä ei katsota (s. 95) olevan vaikutusta normaalitilanteissa pintavesiin, koska valumavedet johdetaan viemäriin. Poikkeustilanteessa vedet voidaan joutua kuitenkin johtamaan maastoon. Välivarastointikentän pohjoisosan vedet todetaan purkautuvan Kolmperän järveen ja siitä edelleen Loojärveen. Kentän eteläpuoliset vedet laskevat suoraan Kolmperän laskuojan kautta Loojärveen. Vesien pääsyn Kolmperänjärveen katsotaan voitavan estää myös mahdollisessa häiriötilanteissa ojituksin ja padotuksin sekä kentän kallistuksin siten, että kentän valumavedet ohjautuvat eteläiselle purkureitille.

Kaatopaikan laajennusalueen pintavedet johdetaan selostuksen (s. 110-111) mukaan viemäriin ja poikkeustilanteessa, kuten viemäröinnin häiriötilanteessa, vesistöön. Pääosa laajennusalueen valumavesistä kulkeutuu Kolmperä-järven laskuojan ja Bockträsk-lammen laskuojan kautta Loojärveen. Häiriötilanteessa vaikutuksen todetaan ilmenevän lähiojissa sähkönjohtokyvyn ja BOD-, ammonium- typpi, kokonaistyyppi, kokonaisfosfori- ja kloridipitoisuuksien nousuna sekä happipitoisuuden laskuna sekä mm. kaatopaikkamaisena hajuna. Lyhytaikaisen valumavesien johtamisen ei katsota käytännössä näkyvän Loojärven veden laadussa, koska kuormitus laimenisi järven suureen vesimäärään. Pitempiaikaista kaatopaikkavesikuormitusta seuraisi voimistuva rehevöityminen ja happitilanteen heikkeneminen.

Selostuksessa annetaan vääristävä arvio häiriötilanteen vaikutuksista Loojärven tilaan. Kun kaatopaikka on jo nyt "normaalitilassa" aiheuttanut merkittävän kuormituslisän kriittisessä tilassa olevalle Loojärvelle, on selvää, että häiriötilanteessa haitalliset seuraukset olisivat huomattavasti suurempia kuin selostuksessa väitetään. (Kaatopaikan aiheuttamista päästöistä tarkemmin liitteessä 2)

Häiriötilanteita koskevien vääristävien väitteiden lisäksi selostuksessa ei käsitellä lainkaan suojelutoimenpiteisiin (pintarakenteisiin, patoihin, tasausaltaisiin) ja kallion ruhjevyöhykkeisiin liittyviä epävarmuustekijöitä, vaikka kaatopaikalta on suotautunut jätevesiä vesien suojelutoimenpiteistä huolimatta aikaisemminkin vesistöön. Uudenmaan ympäristökeskuksen selvityspyynnön (4.12.2000) johdosta tekemässä selvityksessä (31.1.2001) YTV myöntää kompostointikentän aiheuttaman vesistö päästöt toteamalla, että v. 1999 kompostointikentän pintarakenteen ja kompostointikentän tasausaltaan on havaittu vuotavan. YTV katsoo, että *"luultavasti näitä vesiä on päässyt kaatopaikan alapuoliseen salaojakerrokseen lisäiten vesien ravinnekuormitusta."* Selostuksesta poiketen on pidettävä mahdollisena, että hankkeiden häiriötilanteet voivat ilmentyä pitkäaikaisena haitta-aineiden suotautumisena maastoon, kuten tapahtui kompostointikentän osaltakin.

Lisäksi on huomioitava, etteivät kaikki päästöt suinkaan ole havaittavissa pintavesitarkkailussa. Kokemus on osoittanut, että kaatopaikan pitkäaikaisseuranta saattaa paljastaa yllättäviä kulkeutumisreittejä ja kuormitusmääriä. Vesi-Ekon (liitteessä 1) mukaan *"ruhjeet ja vettä läpäisevät maakerrokset muodostavat parhaimmillaan välttävästi tunnetun, mutta useimmiten lähes tuntemattoman "johtoverkoston", joka kuitenkin toimii painelakien mukaan."* Vesi-Ekon mukaan esim. Silmäsuon (Kuopiossa) ja Kaakkolammen (Savonlinnassa) kaatopaikkojen purovirtojen kautta voitiin todentaa vain vähäinen osa siitä kokonaiskuormituksesta, joka kuitenkin löydettiin purkuvesistöistä. Loojärven kohonneet kloridi- ja ammoniumtyppipitoisuudet viittaavat siihen, että on käynyt myös Ämmäsuon osalta.

Edelleen selostuksessa häiriötilanteiden aiheuttama ongelma sivuutetaan (s. 102) vetoamalla Loojärven vesimäärän laimentavaan vaikutukseen. Näin varmasti olisi, jos kysymyksessä olisi "terve" järvi, joka pystyy sopeutumaan ja palauttamaan tilansa kohtalaisen suureenkin hetkittäiseen pistekuormituksen kohdistuessa järveen. Kun Loojärven sietokyky ulkopuolisen kuormituksen suhteen on kriittisessä tilassa, vähäiseenkin lisäkuormitukseen on suhtauduttava vakavasti. On muistettava, että tämä tiedettiin jo ennen kaatopaikan perustamista, vesihallitus katsoi lausunnossaan (v. 1983), että Loojärven kyky kestää ulkopuolista kuormitusta on huono. Nyt käsillä olevassa selostuksessa alapuolisen Loojärven herkkyys kaatopaikalta tulevan kuormituksen suhteen on sivuutettu täysin.

3.3 Yhteisvesistö päästöt

3.3.1 Normaalitilanteessa

Selostuksessa on kartoitettu alueella toimivat ja suunnitteilla olevat hankkeet taulukossa 21. Selostuksessa ei kuitenkaan ole tehty aineellista kartoitusta hankkeiden vesistö päästöistä, minkä perusteella eri lähteistä tulevat päästöt olisivat eroteltavissa toisistaan. Myöskään yhteisvesistö päästöjä ei ole kartoitettu. Selostuksen taulukon mukaisesti normaalitilanteessa alueelta päätyy vesistöön piha-alueilta maastoon johdettavien laimeiden vesien mukana kiintoaineita ja humusta. Maankaatopaikkojen osalta maastoon päätyvien vesien todetaan sisältävän myös kloridia ja sulfaattia.

Alueella toimivien hankkeiden päästöt ovat olleet "normaalitilanteessa" selostuksessa kuvattua huomattavasti merkittävimpiä. Tämän osoittaa yksin jo se, että kaatopaikan reuna-alueilta tarkkailupisteiden P4 ja P6 kautta Loojärveen päätyvä typpikuormitus v. 2000 oli 33 % kaikista ulkoisista typpikuormituksesta. (Vesi-Eko 2001, s. 4, liitteessä 1) Lisäksi Ämmässuon alueelta tarkkailupisteiden P 4, P2 ja P8 kautta Loojärveen laskevien pintavesien on havaittu sisältävän kiintoaineiden ja humuksen, kloridin ja sulfaatin lisäksi myös huomattavia määriä mm. kaloille haitalliseen ammoniakki muotoon muuntuvaan ammoniumtyypeä ja ulosteperäisiä bakteereja.

Edelleen tarkkailupisteen P10 kautta Svartbäckträsketin ja Kvarnträskin suuntaan laskevien pintavesien on havaittu sisältävän bariumia, jonka pitoisuudet ylittävät v. 1999 ajoittain STM:n päätöksessä (953/1994) talousvedelle asetetut laatuvaatimukset. Svartbäckträsketin ja Kvarnträskin suuntaan virtaavat vedet ovatkin viime vuosina sisältäneet lisääntyvässä määrin kaatopaikkaindikaattoreita. Vesi-Ekon (lausunnon s. 7, liitteessä 1) mukaan pintavesitarkkailupisteellä P 10 on havaittavissa voimakas kaatopaikkavaikutus. Lisäksi maankaatopaikkojen vaikutus näkyy kaikilla K-pisteillä, joiden kautta virtaavien haitta-aineita sisältävien vesien kuormitusvaikutus kohdistuu em. lampiin. Kun jo nykyiset Ämmässuon ja Kulmakorven läjitystoiminnot heikentävät Svartbäckträsketin ja Kvarnträskin sekä Dämmanin vedenottamon vedenlaatua, lisäläjitystä ei voida pitää hyväksyttävänä.

3.3.1 Vesistö päästöt häiriötilanteessa

Selostuksen s. 120-122 mukaisesti useat alueella olevat hankkeet voivat häiriötilanteessa aiheuttaa ajallisesti rajallisia päästöjä pintavesiin, jotka voivat joidenkin hankkeiden osalta olla merkittäviä. Kun jo "normaalitilanteessa" Ämmässuon alueelta virtaavat pintavedet sisältävät huomattavia määriä haitta-aineita, jotka ovat merkittävästi heikentäneet Loojärven veden laatua ja alkaneet heikentää myös Svartbäckträsketin ja Kvarnträskin ja Dämmanin vedenlaatua, häiriötilanteessa päästöjen voidaan olettaa aiheuttavan huomattavaa haittaa.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen oleellisin puute on kaatopaikan alapuoliseen vesistöön aiheuttaman pistekuormituksen huomioimatta jättäminen. Ämmässuon läjitystoimintojen jo aikaisemmin aiheuttamien merkittävien haittojen käsittelemättä jättämisen on vaikea ajatella johtuvan konsulttitoimiston asiantuntemattomuudesta. Onhan sama

konsulttitoimisto tehnyt useita selvityksiä alueella ja Loojärven kohdistuvaa pistekuormitusta on jo aikaisemmin selvitetty hankkeen toteuttajan toimesta.

Ämmässuon alueen monet olemassa olevat ja suunnitellut hankkeet muodostavat kokonaisuuden, jonka vaikutukset ympäristöön ovat huomattavat. Ämmässuon läjitysalueet ovat selvästikin olleet merkittäviä pilaajia. Vesi-Ekon (liitteessä 1) mukaan Loojärveen kohdistuva kaatopaikkakuormitus on ollut suurta erityisesti orgaanisten aineiden ja ammoniumtyypen osalta ja kaatopaikka on *”merkittävä rehevöitymisen sekä ilmeisten kalastus- ja (sini)levähaittojen aiheuttaja”* Viime vuosina läjitysalueilta on kohdistunut huomattavaa kuormitusta myös Svartbäckträsketin ja Kvarnträskin suuntaan. Pintavesitarkkailupisteellä P 10, jonka kautta virtaavien haitta-aineita sisältävien vesien kuormitusvaikutus kohdistuu em. lampiin, on havaittavissa Vesi-Ekon mukaan voimakas kaatopaikkavaikutus. Läjitysalueiden alapuolisten vesistöjen tilan kannalta on välttämätöntä, että ennen kuin alueelle sijoitetaan uusia hankkeita, alueella olevien hankkeiden vesistö päästöt on saatava hallintaan.

Karkeana puutteena YVA:ssa on pidettävä myös alueen kokonaiskuormituksen selvittämättä jättämistä. Aineellista selvitystä alueen kokonaismelu-, pöly ja vesistö päästöistä ei ole tehty. Alueen lukuisten hankkeiden aiheuttaman kuormituksen suhde ympäristön sietokykyyn on arvioitu täysin riittämättömien hajanaisten selvitysten ja konsultin subjektiivisten arvioiden pohjalta.

Myös kaatopaikkatoimintojen sijoituspaikkavaihtoehtojen tarkastelu on sivuutettu täysin. Kun selostuksessa ei punnita suunniteltujen Ämmässuon sijoitusvaihtoehtojen YVAL:n 1 §:n mukaisia ympäristövaikutuksia minkään vaihtoehdoisen sijoituspaikan kanssa ja vertailun suorittamatta jättämistä ei perustella käytännössä lainkaan, ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu laissa tarkoitetulla tavalla.

Hankkeiden toteuttamista ei voida hyväksyä sillä perusteella, että alueella on muutakin teollisuutta ja kaatopaikan liitännäistoimintoja. Teollisuudella ja kaatopaikalla liitännäistoimintoinen ei ole naapurussuhdelain mukaista aikaprioriteettisuoja. Päinvastoin: valtaosa Ämmässuon ja Kulmakorven asukkaista on ostanut alueelta kiinteistön ennen kaatopaikan ja sen liitännäistoimintojen perustamista juuri luonnonrauhan ja viihtyisän elinympäristön takia. Alueen asukkaiden immissiosietokynnyksen ja ympäristön ekologisen sietokyvyn ollessa kriittisessä pisteessä alueelle ei tule enää perustaa kokonaiskuormitusta lisääviä hankkeita.

Kolmperässä 30. päivänä elokuuta 2001

Edellä mainittujen yhdistysten valtuuttamana
Kolmperän Asukasyhdistys ry.

pj. Arja Alho

Espoo

LIITTEET:

- Vesi-Ekon lausunto 13.6.2001
- Muistutus yhdyskuntajätteen kaatopaikan lupahakemuksesta
- Valtakirjat toimitetaan myöhemmin

LÄHTEET:

HE 182/1999 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta.

Vertailu ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. Turtiainen, Markku 2000. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 391.

Vesihydro 1999. Ämmässuon kaatopaikan muovikalvon alapuolisen salaajaveden ravinnekuormituksen merkitys alapuolisen vesistön tilan kannalta. 30.11.1999.

Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n vesistötutkimus. Loojärvi, Kirkkonummi / Espoo. Ainepitoisuuksien ja ainetaseiden selvitys Loojärveen laskevista puroista 11.12.2000 virtaamatilanteessa. 28.2.2001.

Uudenmaan ympäristökeskuksen lausunto (28.8.2000, Dnro 0100R0007-53) YVA-ohjelmasta koskien YTV:n kaatopaikan laajennusta, pilaantuneiden maiden käsittelyä ja varastointia

Uudenmaan ympäristökeskuksen lausunto (Dnro 0100R0006-53) YVA-selostuksesta koskien Pääkaupunkiseudun Rakennusjäte Oy:n rakennusjätteen käsittelylaitosta.

Uudenmaan ympäristökeskuksen lausunto (Dnro 0199R0004-53) YVA-selostuksesta koskien pääkaupunkiseudun energialaitosten tuhkanlajitusalueita.

Ympäristöministeriön lausunto (1.12.2000, Dnro 19/42/2000) YVA-ohjelmasta koskien YTV:n kaatopaikan laajennusta, pilaantuneiden maiden käsittelyä ja varastointia.